

ПРАВОВИЙ СТАТУС ПРОКУРОРА СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПРОКУРАТУРИ

Мазурець О. О.

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

Науковий керівник: Фокін Я. Ф.

старший викладач кафедри кримінального процесу та криміналістики

Навчально-наукового інституту права

Університету державної фіскальної служби України

м. Ірпінь, Київська область, Україна

В умовах сьогодення Україна перебуває на шляху фундаментальних змін у зв'язку з процесом євроінтеграції. З огляду на те, що корупція дискредитує найважливіші конституційні засади, тому успішна реалізація державної антикорупційної політики вимагає створення ефективного механізму, що складається з органів, які спеціально уповноважені на протидію та запобігання корупційним правопорушенням, тому є актуальним дослідження правового статусу прокурора Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (далі – САП) як самостійного структурного підрозділу Офісу Генерального прокурора.

Питання правового статусу прокурора САП досліджувалось значною кількістю як зарубіжних, так і вітчизняних вчених, серед яких: Е.В. Вандін, В.А. Дем'янчук, О.В. Мельник, О.П. Мусієнко, М.В. Руденко, Г. П. Середа, П.О. Шумський, Н.Я. Якимчук та інші.

Проте незважаючи на значну кількість наукових праць, визначення правового статусу прокурора САП потребує подальшого дослідження з огляду на розвиток суспільних відносин, реформування правоохоронних органів, вдосконалення національного законодавства тощо.

Правова регламентація діяльності САП закріплена в низці нормативно-правових актів, зокрема у Законі України «Про прокуратуру», Законі України «Про запобігання корупції», Наказі Офісу Генерального прокурора «Про положення про Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру», Наказі Генерального прокурора «Про організацію діяльності органів прокуратури у сфері запобігання і протидії корупції» тощо.

Погоджуємось із думкою К.О. Розсохи, що правовий статус САП варто розуміти як узагальнену правову категорію, що характеризує правове становище суб'єкта, наділеного певними правами та обов'язками, а також відповідно до чинного законодавства особливою організаційною структурою [1, с. 80].

Відповідно до ч. 5 ст. 8 Закону України «Про прокуратуру» в Офісі Генерального прокурора утворюється (на правах самостійного

структурного підрозділу) САП, на яку покладаються функції здійснення нагляду за додержанням законів під час проведення оперативнорозшукової діяльності, досудового розслідування НАБУ; підтримання державного обвинувачення у відповідних провадженнях; представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, передбачених цим Законом і пов'язаних із корупційними або пов'язаними з корупцією правопорушеннями, а також представництво у межах своєї компетенції інтересів держави у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави; а також у межах реалізації своїх функцій САП здійснює міжнародне співробітництво [2].

Водночас, п. 1.1 Наказу Офісу Генерального прокурора «Про положення про Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру» встановлено, що САП є самостійним структурним підрозділом Офісу Генерального прокурора (на правах Департаменту), підпорядкованим заступнику Генерального прокурора – керівнику Спеціалізованої антикорупційної прокуратури [3].

Слушною є думка В.М. Руденка, який зазначає, що створення САП є необхідністю забезпечення функціонування НАБУ [4, с. 71]. Цієї ж позиції дотримується Є.В. Вандін, який стверджує, що функціонування САП є елементом реалізації механізму національної антикорупційної стратегії, а її діяльність є особливим видом правоохоронної діяльності [5, с. 125].

Одним із проблемних аспектів правового статусу САП є порушення організаційної самостійності, оскільки згідно з ч. 3 ст. 7 Закону України «Про прокуратуру» утворення САП, визначення її структури і штату здійснюються Генеральним прокурором за погодженням з Директором Національного антикорупційного бюро України, що є порушенням автономного статусу зазначеного органу [2].

Натомість, закріплення особливого статусу САП у структурі органів прокуратури зумовлено специфічними завданнями, які покладаються на зазначений орган, і обмеженням впливу на прокурорів САП з боку керівництва Офісу Генерального прокурора.

З огляду на те, що САП є самостійним підрозділом прокуратури права та обов'язки прокурорів САП доцільно розглядати як загальні та спеціальні.

До загальних прав прокурорів САП належить: брати участь у прокурорському самоврядуванні для вирішення питань внутрішньої діяльності прокуратури у порядку, встановленому законом; бути членами професійних спілок, утворювати громадські організації та брати в них участь з метою захисту своїх прав та інтересів, підвищення

свого професійного рівня; оскаржувати рішення, прийняте за результатами дисциплінарного провадження тощо [2].

Спеціальні права прокурорів САП визначені у п. 6 Наказі Офісу Генерального прокурора «Про положення про Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру», до них відносяться: представництво САП у відносинах із державними органами, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, громадськими об'єднаннями, міжнародними організаціями та іноземними органами влади; проведення оперативних нарад; здійснення особистого прийому громадян, перевірка повідомлень у засобах масової інформації з питань, що належать до компетенції САП тощо [3]. Таким чином, спеціальні права прокурора САП зумовлені визначеними законодавством повноваженнями.

Загальні обов'язки прокурора САП встановлені ст. 19 Закону України «Про прокуратуру», згідно з яким прокурор зобов'язаний: вдосконалювати свій професійний рівень та з цією метою підвищувати кваліфікацію; неухильно додержуватися присяги прокурора; виявляти повагу до осіб під час здійснення своїх повноважень; не розголошувати відомості, які становлять таємницю, що охороняється законом; діяти лише на підставі, в межах та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України; щорічно проходити таємну перевірку доброчесності тощо [2].

Спеціальні обов'язки прокурорів САП містяться у Наказі Офісу Генерального прокурора «Про положення про Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру», до яких відносяться: здійснення нагляду за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування кримінальних правопорушень НАБУ; виконання вимог закону під час приймання, реєстрації, розгляду та вирішення заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення; забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування НАБУ кримінальних правопорушень та оскарження незаконних судових рішень на стадії досудового розслідування і судового розгляду; представництво інтересів держави в суді у визначених випадках; здійснення у межах реалізації функцій САП міжнародного співробітництва тощо [3].

Розглядаючи, відповідальність прокурора САП, варто наголосити, що гарантуючи виконання прокурором покладених на нього обов'язків, держава передбачає можливість притягнення його до кримінальної, адміністративної, цивільно-правової, матеріальної та дисциплінарної відповідальності.

Відповідно до Наказу Офісу Генерального прокурора «Про положення про Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру», працівники САП несуть відповідальність за порушення Присяги

прокурора, Присяги державного службовця, Кодексу професійної етики та поведінки прокурорів, Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, службових обов'язків, службової (трудової) та виконавської дисципліни, а також в інших випадках згідно із Законами України «Про прокуратуру», «Про державну службу», «Про запобігання корупції», законодавством про працю [3].

Підсумовуючи, варто наголосити, що САП як самостійний відокремлений підрозділ прокуратури наділений широким колом повноважень щодо реалізації державної антикорупційної політики, а також щодо виявлення порушників антикорупційного законодавства та створення умов для попередження виникнення корупційних правопорушень у державі. Тому правовий статус прокурорів САП варто розглядати як сукупність взаємопов'язаних прав, обов'язків та відповідальності, що передбачені чинним законодавством.

Література:

1. Розсоха К.О. Прокуратура в системі спеціалізованих антикорупційних органів України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10 / Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. Харків, 2019. 204 с.
2. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовт.2014 р. № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> (дата звернення: 15.02.2021).
3. Положення про Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру Офісу Генерального прокурора : Наказ Офісу Генерального прокурора від 05 берз. 2020 р. № 125. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0125905-20#Text> (дата звернення: 15.02.2021).
4. Руденко М. В. Органи прокуратури України як спеціально уповноважений суб'єкт у сфері протидії корупції: теорія, новації, шляхи оптимізації. *Право України*. 2015. № 6. С. 70–76.
5. Вандін Є. В. Діяльність антикорупційної прокуратури: теоретико-правовий аспект. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Вип. 1, том 4. С. 122–125.